

[Miljøministeren]

Det nye er, at man nu målrettet og direkte kan udvikle organismer med de egenskaber, man specielt ønsker. Gensplejsning er en af de nye teknikker, en teknik, som giver mulighed for bevidst at ændre på de levende organismers egenskaber. Man kan f.eks. få en bakterie eller en gærcelle til at producere stoffer, som den fra naturens hånd slet ikke havde muligheder for. Derfor har Novo f.eks. kunnet give bagegær evnen til at fremstille insulin, selv om det ikke nogen sinde har været en naturlig egenskab ved bagegær.

Gensplejsning og en række andre teknikker, hvormed man kan overføre gener mellem celler, kaldes under ét for genteknologi, og genteknologien er en del af bioteknologien.

Når jeg nu i det følgende især vil koncentrere mig om gensplejsning, skyldes det først og fremmest, at det er den teknik, man i den nærmeste fremtid forventer sig mest af. Fra medicinalindustrien kender vi allerede til to produkter, der kan fremstilles ved hjælp af gensplejsede organismer, nemlig insulin og væksthormon.

Vi må forvente, at medicinalindustrien i de kommende år vil markedsføre en række produkter, kendte og helt nye, der er produceret ved hjælp af gensplejsede organismer.

Men også i den øvrige kemiske industri må vi forvente at få fordele af at benytte gensplejsning. I dag fremstilles ca. 10 pct. af de mest anvendte kemikalier ved gæringsprocesser. Med gensplejsning vil man kunne øge effektiviteten i produktionen og nedsætte den traditionelle forurening.

En anden storindustri, der forventes at ville gøre brug af gensplejsning i produktionen, er levnedsmiddelindustrien. En stor del af levnedsmiddelindustrien er baseret på bearbejdnings teknikker, som udnytter vækst og mikroorganismer til ændring af råvarer. Jeg nævnte lige før øl og mejeriprodukter. De mikroorganismer, der benyttes i disse og mange andre processer, vil kunne erstattes af mere effektive, gensplejsede mikroorganismer. Man kan også tænke sig, at behovet for aromastoffer og andre tilsætningsstoffer bliver mindre.

Men også landbruget kommer ind i billedet. Her vil det være muligt at benytte gensplejsning og de andre nye bioteknologier i planteforædlingen til udvikling af nye sorter, der har højere ernæringsværdi, eller varian-

ter, der har en hurtigere vækst, har modstandskraft over for sygdomme eller bedre er i stand til at tåle tørke og kulde. Også inden for husdyrbruget er mulighederne mange.

Der er mange perspektiver ved gensplejsning, og mange af dem finder jeg personlig meget forjættende. Måske står vi nu med et værktøj, som – brugt på den rigtige måde – kan løse nogle af verdens store miljø- og sultproblemer.

Mulighederne for at opnå en bedre miljøkvalitet og en mere økologisk tilpasset produktion kan opnås ved at konstruere gensplejsede organismer, der kan bruges i bekæmpelse af forurening. En anden mulighed er at omlægge produktioner, der i dag er forurenende, til mindre forurenende bioteknologisk produktion. Verdens sultproblemer kan mindskes, hvis man ved hjælp af gensplejsning kan fremstille billigere madvarer af høj ernæringsmæssig kvalitet.

Med de nye bioteknologier står vi således over for teknikker, der har utrolig store perspektiver. I Danmark har vi som sagt en lang tradition for at anvende bioteknologi. Det skal vi bygge videre på. Danmark har fortrinlige muligheder for at være blandt de førende i verden for at skabe konkurrencedygtig produktion, for at komme ind på nye markeder og for at skaffe hårdt tiltrængt fremmed valuta og gode arbejdspladser. Vi må naturligvis ikke sige nej til denne udvikling.

Men hvad så med risikoen for sundhed, for natur og for miljø? Er det farligt for sundheden, for miljøet og den økologiske balance at bruge gensplejsede organismer? Vi ved ikke, hvordan disse organismer vil indpasses i det økologiske system. Gensplejsede organismer er fremmede i vores verden. Vi har ingen historie, ikke noget erfaringsgrundlag at bygge på. I forbindelse med levnedsmidler er det af stor betydning at vurdere, om produktion ved hjælp af genteknologien påvirker madens indhold af uønskede, måske endda giftige stoffer. Hvad angår andre miljømæssige konsekvenser, skal vi tænke os om. Ellers kan vi i værste fald risikere, at der sker uoprettelig skade på miljøet og på den økologiske balance.

Når jeg taler om gensplejsede organismers mulighed for at ændre den økologiske balance, er det vigtigt at skelne mellem to situationer, nemlig udledning og udsætning.